

שאלות צבאיות של הים התיכון

איטליה החדשה מראה נטיה לשאיפות רחבות ותכניות דינמיות. גם המדיניות שלה היא במזל שאיפות אלו. במקרה של מלחמה, אפשר לשער שהן חטבענה את חותמן על האסטרטגיה שלה. איטליה תרצה לעשות מהים התיכון את המכשיר להגשמת חלומות ההיגמוניה שלה ותשאף להבטיח לעצמה את העמדות, אשר מהן תוכל למקד על הים הזה. בים התיכון תהיינה מטרותיה: בצפון – הים האיגאי; בדרום – טונים ומצרים. היא תשתדל להכריעם ע"י התקפה כפולה מצד אלבניה ומצד לוב. כשאנו מקבלים הנחה זו, שהיא אמנם לא יותר מהשערה המתקבלת על הדעת, מן הרצוי הוא לבדוק, מה הם הסכויים להצלחה – ברגע הנוכחי – של התקפה שתצא מלוב כלפי טונים או כלפי מצרים, או כלפי שתיהן יחד.

בין אם נסיון כזה יכוון למטרה אחת בין לשתיהן יחד, הרי הצלחתו לא תתכן אלא בתנאי המשולש דלקמן:

א. התוקף צריך להפתיע את מתנגדיו.

ב. האמצעים העומדים לרשותו בהתחלת הפעולה צריכים להיות עודפים על אלה של הנתקף.

ג. צריך שיחא ביכלתו לשמור על כבושיו, להמשיך בהם, ולקבל ללא הפרעה את תגברתו והסמקתו.

מה מתנאים אלה להצלחה ישנו כיום אצל הצד האיטלקי בלוב? ההסתעה אינה יכולה לבוא בחשבון, מכיון שהמדיניות הפשיסטית, המאימת זה שבועות וירחים על הים התיכון, עוררה קריאת אוזקה גם בטונים וגם במצרים. לאמצעים הצבאיים של איטליה ולפעולת התגבורת שלה בלוב ענו גם ממערב וגם ממזרח באמצעים נגדיים של זהירות. מצרים ערכה את צבאה ליד הגבולות, ולשם חיזוקו נקראו יחידות בריטיות מארץ-ישראל. טונים מצדה ביצרה את שפת ימה, שלחה צבא לקוי הביצורים וריכזה את הרורבות שלה; יוצא, שהמלישה לשטח מצרים תצריך כיבוש תוך מלחמה עקשנית, בשעה ששטח החסות של טונים בתוך השריון המהודק שלו מספיל כל נסיון של התקפה מהים או מהיבשה.

היעמוד לרשות המפקדה האיטלקית לפחות בהתחלה עודף של כוחות בכדי לשבור התנגדות זו? בתנאים הנוכחים ובהתחשב עם העובדה, שאיטליה תצטרך לפעול בשתי חזיות בבת אחת – ואפילו אם אחת מהן תהיה חזית של הגנה בלבד – אפשר לענות על השאלה בשלילה במידה שזה נוגע לכוחות צבא היבשה.

כוחות היבשה האיטלקיים בלוב מגיעים כרגע ל-120,000 איש בערך. אם כי רבע מזה הם צבאות מעורבים מהטיפוס הקולוניאלי, הרי שלושת-הרבעים האחרים מהיים צבא בעל סגולות מחץ ותמרץ, המורכב מילידי אירופה. הכוח הזה (שלא מילידי המקום) כולל שני קורפוסים ממונעים בשלימותם ומצוידים ציוד אדיר, עשיר וחדשי; הוא מוכשר לתנועות מהירות ברדיוס רחב ורגיל לשירות בשטחים מדבריים.

ליד כוחות יבשה אלה נמצאים בערך כ־200 אוירונים הנשענים על שרותי קרקע משופרים ביותר, ועל רזרבות מספיקות של דלק. מספר חשוב של יחידות אויריות מארץ המטרופולין יכול לבוא לעזרתם בנקל. אם בשטח צבא־היבשה אין יתרון האמצעים מובטח, הריהו מובטח למעשה ביחס לכוחות האויר.

לאחר שנחסיר את היחידות אשר המפקדה האיטלקית תצטרך להקצות בשביל לשמור על הבטחון בתוך הארץ. להבטיח את הגבולות ליד מצרים ואת החזיות של סהרה ממערב ומדרום, יוצא שהיא לא תוכל להקדיש להתקפה נגד העמדות המבוצרות של הדרום הטוניסי אלא כוח של 70.000 או 80.000 איש. אופרציה כזאת, במצב הנוכחי של ההגנה, תהיה, אפילו אגב עזרה עצומה ביותר מצד התעופה, צפריה מראש לכשלון.

נראה שהמפקדה האיטלקית הרגישה בזה, ואולי משום כך ויתרה בשלב הראשון של ההתנגשות על הכרות התקפה לצד טונים והחליטה להעבירה כלפי מצרים? מסקנה זו אפשר להסיק מהעובדה, שזה כמה חדשים מוקמים ע"י הצבא האיטלקי על אדמת לוב בקרבת החזית הטוניסית אלמנטים של חזית מבוצרת, אשר נדמה, כי נועדה להבטיח הגנה חסכונית על המבוא ללוב מצד טונים, בו בזמן שתתפתח ההתקפה לעבר תעלת סואץ.

התקפה שכזו – שודאי הוכנה יפה יפה – המנוהלת ע"י קבוצות של דיביזיות ממונעות, המצוינות בעצמתן וגם ביכולת התמרון שלהן, לא מן הנמנע שתשיג את מטרתה. היא לא תתנגש כאן באותם ביצורי ההתנגדות האדיריים, הנשענים על רזרבות רבות־הכמות, המהוים את החזית הטוניסית. היא תוכל, אגב נצול ההתמחות היתרה והנסיון הרב שרכשו להם מסות הצבא של יחידות ממונעות אלו באמנות זו, למצוא ולהקיף את אגפי קוי ההגנה של האויב, ולא עוד, אלא שבהיותה מחוסה ע"י הכוחות האויריים, הבטוחים בשלטונם על האויר – היא תוכל להתקדם מתוך בטחה, הסיכויים הנוחים האלה עלולים לעורר את המפקדה האיטלקית לפתח התקפה כזו בראשית ההתנגשות המזוינת. ההישגים, שבהם היא עלולה לזכות, אינם יכולים שלא, להשפיע עליה באותה מגמה, באשר אלה עלולים להיות חשובים למדי: בשטח האסטרטגי – פגיעה בתעלת סואץ וניתוק התחבורה האימפריאלית של האויב; בשטח המדיני – הפרסטיג' של בריטניה הגדולה במזרח תהרס, שטח־התלות המזרחיים שלה בליבנט, בערב ובמפרץ הפרסי יתפרקו, והודו לפחות תעורער; ולבסוף בשטח החמרי – כל חמודותיה של מצרים בידי איטליה. וכל זה עלול ליפול בידיה במשך זמן קצר.

אבל, כאן בא התנאי השלישי להצלחה, והוא המכריע ביותר, בכדי שהנצחון לא יהיה בן־קלון, מן ההכרח הוא שְקִנֵי החבור של האכספריציה הזאת עם העורף לא ינותקו, שבחזית ההגנה הפונה לעבר טונים לא יתגלו פרצים ושהיא תוסיף לחפות חפוי ממשי על הנמל המזין של טריפולי; ולבסוף, חשוב מכל, שאיטליה תשאר שלטת על דרכי הים המקשרים אותה אל לוב.

לפני מאה וארבעים שנה לא יכול כובש רחב-מעוף לשמור על מצרים, מפני שהפסיד את קרב הים ליד צ'בוקיר.

כלום יכולה איטליה לקוות לגורל טוב ממנו? דומה, כאילו היא מטפחת תקוות כאלו, וקולות ידועים מרומא מכריזים, לא בלי שמץ של שחצנות, כי לא יהיה קרבים כל עיקר, באשר האירונים והצוללות האיטלקיים יכריחו את האויב מן הים. ברם, המפקדות של הציים האנגלו-צרפתיים אינן ניתנות להתרשם מדיבור זה. הן יודעות, - ויתרון הכוח הניכר של האמצעים אשר ברשותם נותן להם את הזכות לקבוע - כי במקדם או במאוחר השלטון על הים יהיה בידם. ואותו יום יבוצע החורבן של פעולות האיטלקים באפריקה, תהיה אשר תהיה הצלחת-בראשית שלהם.

מיוז-גנרל רוואן-רובינסון

האסטרטגיה בים התיכון

בימי המלחמה העולמית לא היה תחילה כל קושי לצי של מדינות ההסכמה לשלוט בים התיכון נגד כוחותיהן החלשים של המעצמות המרכזיות. אולם כאשר הופיעה על הבמה הצוללת נשתנה המצב. הגרמנים, אם כי היו להם או רק בסיסים אחרים בקצה העליון של הים האדריאטי, והם לא יכלו בשום מקרה להחזיק בים יותר משש צוללות כאחת, גרמו אז מכסת אבידות כזו לספנות של מדינות ההסכמה עד שהאדמירלות הבריטית היתה מפנה את המסחר אל דרך הכף, אלמלא התנגדה לכך הממשלה. למרות שליטתן הבלתי מוגבלת על פני הים, הפסידו מדינות ההסכמה בים התיכון ספינות מסחר כדי טונות של 5,000,000 טון מתוך הפסד של 13,000,000 טון, שהלך לאבוד בכל הימים גם יחד, וכתוצאה מזה נתקלו בקשיים רבים באספקה לצבאותיהם המרובים שפעלו במזרח התיכון.

הצוללת היתה אז כלי נשק שהתאים במיוחד לתפקידו. היא יכלה לפעול קטן קצר (short range) בימים הצרים, יכלה להסתתר באיים המרובים שבים האיגאי, ועמקו הגדול של הים שמר עליה מעיכובים רציניים הנגרמים ע"י מחסומים של מוקשיים. ואמנם, השירות בצוללות בים התיכון נחשב בעיני הסנים הגרמנים כדרך קלה לתהילה אחרי נסיונותיהם הקשים והמסוכנים בים הצפוני ובתעלת למנש. לבסוף נוצחה הצוללת ע"י שיטת משמר הליווי (קונבוי). הצי הבריטי חזר אז שוב לעמדותיו הקודמות, ומחוק להפסקה קצרה בשנת 1935, (שעליה ידובר להלן), נשאר שולט שם מאז ועד עתה.

מהקרב ליד סלמיס* ועד קרב לפנטו** במשך זמן של יותר מאלפיים שנה, היתה גלירת-המשוטים ותכסיסה האָחו ועלה, מכשיר המלחמה הימי העיקרי במימי השקטים של הים התיכון. מכשיר זה היה אָטי בתנועה, ומרחבי הים היו לכן

* האתונאים נגד הפרסים - 480 לפנה"ס. - המערכת.

** הספרדים ובעלי בריחם האירופיים נגד התורכים, 1571. - המערכת.